Ціна сього числа 4 марки.

Ч. 24 По конфіскаті наклад другий! Львів, второк дня 2. листопада 1920. Рік I.

Українська Думка

Виходить о годині 8. рано.

Передплата:

Місячно . . . . 65 М
Чвертьрічно . . . . 180 „

ЗА ГРАНИЦЮ:

Місячно . . . . 100 М
Поодиноке число . . . . . . 4 „

ЧЕТВЕРГОВЕ ВИДАННЯ:

Місячно . . . . 12 М
Чвертьрічно . . . . 36 „

Ціна одного примірника:

3 марки.

ОГОЛОШЕННЯ:

Радок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 3 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 6 М. Між вомніканим і в редакційній части 12 М. За дрібні оголошення платиться по 1 М. від слова; товстим друком подвійно.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ Й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.

Першого листопада 1918.

Львів, 1. листопада 1920.

Та прийде час і Ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Трснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним Морем гомін волі
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по свому полі.

І. Франко: Пролоґ до „Мойсея“.

В хмарний осінній день перед двома роками розлетілася габсбурська монархія. Світова війна прискорила звіяння з карти Европи сього пережитку середновіччя. В стрілецьких ровах на численних фронтах, в політичних тюрмах, подиктованих австрійським raison d'etat, в тюрмах, в яких томилися тисячі Українців, Чехів і південних Славян, дозріла свідомість народів монархії Габсбургів, що тільки національна держава може заспокоїти всі потреби модерної нації, що тільки через розбиття різнонаціонального зліпку можна оминути поневолення і експльоатовання одних народів другими.

Прийшла друга весна народів — і змела наддунайську монархію. Покотилися події з головокружною скорістю. Започаткував їх погром болгарського фронту. Центральні держави звернулися до Вільсона з предложенням загального перемиря. І се був перший сигнал перебудови осередної Европи. Серед народів Австрії розпочалися горячкові приготовання. Підготовчі кроки поробила також Українська Парляментарна Репрезентація і організації в краю. Вже 10. жовтня 1918 відбулася у Відні нарада Укр. Парляментарної Репрезентації разом з українськими членами палати панів і буковинськими послами. На нараді рішено приступити до основання Конституанти, якої завданням було би вирішити самоозначення українського народу.

11. жовтня покликав до себе цісар Карло президії парляментарних клюбів, щоби підготовити перестрій Австрії та довідатися, як думають представники поодиноких народів перевести право самоозначення.

16. жовтня неожидано появився маніфест цісаря Карла, в якім заповіджено, що Австрія має стати федеративною державою, в котрій кождий народ творитиме на своїй области свій власний державний устрій, та візвано народи Австрії до співпраці в цім напрямку. Національні держави почали творитися, одначе над віденським центром тереміли до чергового порядку.

18. жовтня відбулося уконституовання Української Національної Ради у Львові, а 19. жовтня у великій салі Народнього Дому зійшовся всенародний збір українських нотаблів. Збір прийняв через аклямацію проголошення української держави на українських землях австрійської монархії.

Того самого дня чехословацька Національна Рада проголосила незалежність Чехословаччини, 21. жовтня німецьке зібрання у Відні заявилося за утворенням самостійної німецько австрійської держави. 24. жовтня проголошено в Загребі Югославянську державу, 28. жовтня чеська Національна Рада перейняла в Празі управу краєм, а Польська Ліквідаційна Комісія в Кракові управу Західної Галичини.

Між тим уступив кабінет Гуссарека. На його місце прийшло останнє австрійське міністерство д-ра Ляммаша. Воно дістало від цісаря уповаження передати національним радам правління в їх етнографічних територіях.

Президія Української Національної Ради повідомила 23. жовтня Гуссарека про конституовання української держави, а коли 25. жовтня прийшло нове міністерство (д-ра Ляммаша) зажадала передачі державної адміністрації у Східній Галичині в руки Української Національної Ради. Останнє австрійське міністерство признало слушність нашому домаганню, одначе проволікало видачу відповідних розпорядків намісникови Галичини.

Коли 31. жовтня представники У. Н. Ради звернулися до галицького намісника гр. Гуйна зі запитом, чи має він з Відня приказ віддати в руки У. Н. Ради державну адміністрацію Східної Галичини по думці розпорядку цісаря з 16. жовтня та чи він готов се зробити, гр. Гуйн дав відмовну відповідь. Зараз опісля зібралася делеґація У. Н. Ради і вислухавши звідомлення комісії військової та народньої оборони, рішила слідуючого дня рано оружно виконати акт державного перевороту. Вистрілами о год. 4. рано, дня 1. падолиста 1918 року дано знак і до год. шестої рано скінчено без проливу крови акт обняття в посідання столиці князя Льва. Над ратушем і над галицьким намісництвом замаяли синьожовті прапори...

Після 573 літ перерви сказав своє слово український народ галицької волости. Неначе з під землі повстали галицько-українські полки, з усіх сторін надплили розсипані по світу сини українського Підкарпаття з непоборною волею віддати всі свої сили на службу рідної справи. Приступлено до державного будівництва. Треба було творити все, так сказати, з нічого. Цілий апарат адміністраційний треба було налаштувати в хвилі затяжної війни, коли тисячі інтелігентних робітників були ще поза межами краю, коли тисячі способних одиниць мусіло з крісом в руках боронити рідних осель, коли в додатку необхідно було посилати галицькі полки на оборону Великої України перед заливом з півночі.

Скільки ентузіязму, самовідречення в праці і доброї волі виказали сини галицької землі: селянство, робітництво і інтелігенція — в ці незабутні місяці кладення підвалин під державну будівлю на землях короля Данила, виквже історія. І немає сумніву, що вона теплим словом запише подвиг нашого покоління. Мимо всіх похибок, яких коріння лежить в безпросвітних сумерках вікової неволі, цей осінній день самозривного чину українських мас Підкарпаття перейде до історії як символ відродження державної думки на західній области української землі.

Під ударами двох супротивних хвиль: з заходу і півночі — ми мілітарно не вдержалися. Материк української землі не то що не міг дати нам помочі, галицькі полки мусіли йти на поміч загроженій північною навалою Наддніпрянщині.

І прийшов трагічний день і Галицька Армія, уступаючи перед переватою, не маючи амуніції, мусіла податися за Збруч.

Михайло Струтинський.

Просимо негайно вирівнувати передплату за Падолист, щоби не було перерви в висилці.

Село на Великій Україні.

Pr. 236/20. В Імени Річипосполитої польської! Суд краєвий карний яко трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії, що зміст часопису „Українська Думка“ число 18 з 26. жовтня 1920. в статті під титулом „Міжнародне становище Східної Галичини“ в цілости з винятком титулу, містить в собі єство § 65а з. к. узнав доконану в дни 25. жовтня 1920 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу та видав по думці § 493. п. к. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ одвічальному редакторови того часопису, щоби те рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки, предвиджені в § 21. зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. Ч. 6. ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Корон. — Львів, дня 28. жовтня 1920.

(Підпис нечиткий.)

лихо — це самогонка, яку курять з пшениці і цукру. Цукроварні всюди працюють, хоч їх продукція спала до пятої, або шестої части передвоєнної. За буряки і роботу одержують селяне цукор в натурі, що в значній мірі є средством вимінної торговлі.

Про комуну ніхто не думає. Бувші беземельні держаться ціпко своїх наділів і бажають, щоб законним шляхом закріпити за ними землю на принціпах приватної власности. Тут джерело конфліктів з большевією і тверда основа, що большевики на Україні не удержаться, як не удержиться і ніяка инша чужа влада.

З міст, які вигибають з голоду, йде сильна культурна струя на село. Українська міська інтелігенція, тікаючи перед голодом і большевицьким терором на село, скріплює там український культурний елемент і підносить скоро українську національну і державну свідомість. По селах осіло багато наших Галичан, що значно зміцнюють цю користну струю.

В більшости сіл йде шкільна наука, очевидно по українськи. По менших містах, а навіть великих селах, повстали українські гімназії (на самій Полтавщині около 40). За останні три роки зроблено в українському селі більше, як в звичайних часах робиться за сотню літ.

Село само зорганізувало у себе лад і порядок. Важні справи вирішуються на сходах, де право голосу мають тільки представники дворів (по 1 від двора, по галицьки „нумеру"). Зорганізовано і волости. Ладу береже місцева поліція.

Ця правильна правова організація не обняла ще повітів. Це мабуть наслідок того, що повітові міста — нераз великі — є здебільша національно чужі (московсько-жидівські або жидівсько-московсько польські). Між містом, де держаться большевики, і українським селом йде безпощадна боротьба. Село бойкотує місто, не маючи з нього ніякої користи. Коли большевизм буде панувати ще якийсь час, то чужі нам міста скотяться у пропасть. Село вертає до передкапіталістичного способу продукції і виміни. Старається вистарчити собі і в боротьбі з містом вийде побідоносно.

Грошей у селян багато і то всяких: царських, українських, совітських, польських, а також німецьких й австрійських. Тому, що паперові гроші перестали мати купну силу — селянин не привязує до них ваги і тут одно з джерел дорожнечі. Замісць паперозих грошей йдуть з міста на село останки одежі і хатної обстанови, а також книжки.

Санітарної допомоги село не має ніякої задля повної відсутности ліків. Мин. року вигинуло від тифа і инших пошестей около один міліон людей на Україні.

Згадаю ще про цікавий процес вичищування України з чужих напливових елементів, що поодиноко або малими кольоніями поселилися на Україні. Ще з початком революції московські мужики викинули з чисто московських земель центральної Росії десятки тисячів наших кольоністів, що сиділи там нераз від ряду поколінь. Прийшли вони на Україну і розміщуються поміж своїми. Те саме роблять тепер всюди наші селяне з московськими поселенцями на Україні. Во ни — прогнані силою — вертають на свою Московщину. Німецьких кольоністів не чіпають зовсім. З ними є якнайсердечніщі зносини. Україна стає справді краєм і землею українського народу.

Хаос буде ще якийсь час тревати тільки що до вищої державної надбудови і організації. Чим скорше однак українська інтелігенція покине нездійснимі соціяльні і політичні кличі, повчиться у своїх селян і стане на точці щирого широкого демократичного парляментаризму, тим скорше зорганізується сильна — економічно і політично незалежна Українська Держава, що остаточно сповнить заповіт Прольогу Франкового Мойсея.

Українське село збудує Українську Державу і охоронить її перед затіями ворогів *Д-р Степан Баран.*

Отвертий лист.

Тяжке становище знов складається для України з подіями останних днів.

Нова „Скоропадщина"*) що інспірується невтомними агентами бувшого гетьмана, яких ми бачили вже в Києві в 1918 р., гогується за кулісами столиць Европи.

Червона хмара большевиків знов вирисовується на обрію України з ліквідацією польсько-російського фронту і наша Армія вже відражає жорстокі атаки скупчених большевицьких полків, що направлані на „Петлюрівський" фронт для ліквідації Української Народньої Республики.

На півдні, на виходах з Криму стоїть третя сила. Ми не знаємо, що вона несе нам: згоду, або денікінський ніж в спину.

Момент є критичний. Назріває щось рішуче і тверде — як життя...

І в цей історичний мент, в якому наш люд виборює собі остаточно свою волю, в якому після довгих многолітних змагань він стане, завдячуючи тільки собі, великим европейським вільним народом, одно тільки затримує його на сій славній дорозі — це розєднання тих, що повинні бути його провідниками.

Яко один з найстарших літами, а може найстарший з предсгавників України, позволяю собі піднести голос і закликати усіх чесних представників нашої інтеліґенції, особливо за кордоном, до спільної акції, до занехання партійної чи особистої боротьби, до зєдиання коло єдиного прапора — „Самостійної Вільної України".

Люд наш і ми з ним бачимо його в руках Петлюри, невідступного представника найкращих і найбільше реальних його ідеалів.

Відкиньте хоч на якій час, всі його противники, те, що могло Вас від нього ділити. Невже святе діло, окуплене кровю нашого війська і нашого люду буде нищитися перед опінією цілої Европи нашою партійною чи особистою боротьбою!!

Перед всім мені бажано булоб бачити разом з Петлюрою тих найвидатніших старих діячів України, що відійшли від нього вліво і вправо, хто по міркуванням партійним, хто політичним... Отже і соц.-федералістам слід вже відкинути перестарілий оклик і думку про федерацію. Я певен, що вони стоять за самостійність не яко гасло незрозуміле вже „через самостійність до федерації" — але яко гасло великого народу, свідомого самого себе і своєї мети...

Люд український переконався, що ні совітська Україна — Раковського, ні царська — Скоропадського не дадуть йому волі.

Відвернімося з погордою від їх агентів, забудьмо про ту ганьбу нашу, а понад їх ганебну комедію, яку маємо перед собою, гляньмо дальше — на страшну трагедію нашого війська і люду — і з почуттям сильного і повного патріотизму, національної і високої гідности і чести, подаймо собі кріпко руки для великого діла у велику хвилину, яка ніколи нам вже не повернеться...

Париж, 21. жовтня 1920.

Михайло Тишкевич.

*) Поміщуючи „Отвертого листа" п. ґр. Михайла Тишкевича, уважаємо своїм обовязком підкреслити, що не погоджуємося на означування ролі і заходів гетьмана Скоропадського, як такої, що змагає до бутовання „царської" України. Взагалі на „Отв листі" шан. українського діяча в багатьох справах слідна відірваність від рідного ґрунту. Це наше застереження не означує — розуміється — згоди на ролю гетьмана Скоропадського. — Ред.

Про Конституцію У Н. Р.

(З приводу статей „Української Думки").

В чч. 19 і 20 „Української Думки" від 27 і 28 жовтня були надруковані статті, які в дуже гостірій формі закидають Раді міністрів УНР. буцім то негативне відношення її до проєкту Конституції, виробленого Комісією під проводом Пана Міністра Закордонних Справ А. Ніковського, та його заступника, бувш. Міністра Вн. Спр. Пана М. Білінського. Цю Конституцію, по відомостям авторів зазначених статтей, Рада Міністрів відкинула, а замість того приняла законо проєкти І) про тимчасовий устрій та порядок законодавства в Українській Народній Республиці і II) про Державню Народню Раду (Передпарлямент), складені Комісією, яка працювала під головуванням моїм і мого заступника Товариша Міністра Внутр. Спр. п. М. Литвицького.

Для мене цілком ясно, що ці статті „Української Думки" могли явитися наслідком лише сумного непорозуміння та неосвідомлености авторів в тій справі, якої вони торкались.

Не вступаючи в полєміку з ними з

Революційна доба.

(Вибір з найновійшої української поезії).

ПАВЛО ТИЧИНА.

На майдані...

На майдані коло церкви
Революція іде.
— Хай чабан! — усі гукнули
— За отамана буде.
Прощавайте, ждіте волі; —
Гей, на коні, всі у путь!
Закипіло, зашуміло —
Тільки прапори цвітуть...
На майдані, коло церкви
Посмутились матері:
Та свитиж ти їм дорогу,
Ясен місяць у горі!
На майдані пил спадає.
Замовкає річ...
Вечір.
Ніч.

ПАВЛО ТИЧИНА.

Як вмірав у чистім полі...

Як упавже він з коня
Тай на білий сніг,
— Слава! Слава! — докотилось
І лягло до ніг.

Щеж як руку притулив
К серцю ід свому,
Рад би ще він раз побачить
Отаку зиму.

Гей, рубали ворогів
Та на всіх фронтах!
З криком сів на груди ворон,
Чорний ворон — птах.

Вдарив революціонер —
Захитався світ!
Як вмірав у чистім полі
Слав усім привіт.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

Веснянка.

Трощіть, руйнуйте панський мур!
Валіть високі вежі! —
Вас любить ніжний трубадур
В обірваній одежі...
Зоріть огнем своїм в очах,
Шукайте в серця віри,
Червоним промінем в ночах
Спалахнуть всі кумири!...

Шумить, гуде, реве, кричить
Могутніх мязів сила,
Ще день, ще ніч, одна лиш мить —
І всім катам могила!...

З вулишно-шумних польонез
Встають нові титани
І рвуться звуки марсельез
На заклик тарабанів!...

Тремтіть лахмітники душі! —
Тремтіть, що йшли на брата! —
Освятить чорні бариші
Червоних днів кантата...

А ви трощіть, руйнуйте мур!
Рівняйте вічні гори! —
В громах весняних вільних бур
Озвуться скрізь простори...

В. ЧУМАК.

На кордоні останнім.

А мы, мудрецы и поэты,
Хранители тайны и веры —
Унесем зажженные светы
В катакомбы, в пустыни, в пещеры.
В. Брюсов.

Це — джерела горінь? —
І на зорьному тлі Революції:
тільки тінь,
тільки тінь.
Це — джерела горінь?

На кордоні досягнень,
на кордоні останнім —
кожний шати зодягне
і побідником стане.

І з пустель і з печер
принесуть дітирамб Революції;
буде вщерть,
буде вщерть —
і з пустель, і з печер.

На кордоні досягнень,
на кордоні останнім —
Кожний шати зодягне
і побідником стане.

В. ЧУМАК.

Заклик.

Годі спати!
Всі із хати:
Пишне свято навкруги,
В мрійно синіх
Далечіннях
Хвилі-співи
Пересіви,
Хвилі і луги.

Годі спати!
Всі із хати —
Гей, у поле, плугатар,
Он у полі
На роздолі
Буйні квіти
Оксаміти
Розстиляє яр.

Годі спати!
Всі із хати —
Праця влади — жде лиш нас
Гей, устанем
Раннім раном,
Час робити,
А спочити
Буде, буде час!

МИХАЙЛО СЕМЕНКО.

Марш.

Розносить буря всесвітній пожар.
Хитаються будови, корчиться світ.
Там, де пройшли, вже не має хмар,

цього приводу, я дозволяю собі думати, що для Шановної Редакції „Української Думки" на першім пляні стоять інтереси істини і тому я певний, що вона не відмовиться дати місце цим рядкам які, мають єдиним своїм завданням строго обєктивний, оснований на долучених до цього документах, виклад справи про Конституцію УНР.

Доля Наддніпрянської України в останні два роки склалася так, що вона не могла утворити органів народнього Представництва навіть в такій формі, яку уявляли Центральна Рада та Трудовий Конгрес.

Законодавчу роботу доводилося та й до цеї пори доводиться провадити Раді Міністрів. Остання ніколи не вважала за собою права ототожнювати себе з суверенним Народнім Представництвом і декретувати такі кольосальної ваги акти, як основні закони Держави, але вона не могла не відчути необхідности в нормах, які регулювалиб тимчасово, до скликання Народнього Представництва, устрій Держави й порядок законодавства в ній. З огляду на це, Рада Міністрів УНР. ще в кінці 1919 р. в Камянці на Поділлю під проводом свого голови п. І. Мазепи виробила відповідний законопроєкт. Цей законопроєкт, через умови того часу, не отримав необхідної ухвали Верховної Влади і по якімсь часі до нього прийшлося вернутися. — Дня 22. червня 1920 р в місті Проскурові Рада Міністрів особливою постановою, яка була стверджена п. Головою Директорії, доручила мені скласти Комісію з Представників Міністерств, наукових та громадських організацій для вироблення закону про тимчасовий устрій та порядок законодавства УНР., а також і про Передпарлямент, який було бажано скликати в найскоршім по можливости часі. В основу цих законів Рада Міністрів пропонувала мені покласти згаданий вище законопроєкт Кабінету І. П. Мазепи і керуватися в своїй праці відповідними пактами декляраціі Правительства, виданій за кілька день до того.

Умови евакуації, які після цього наступили, дали можливість скликаній мною Комісії і лише в Тарнові приступити до регулярної праці, яка продовжувалась далі під головуванням М. О. Литвицького. Ця Комісія і виробила два зазначені вище проєкти.

Майже одночасно почала свою працю і друга Комісія — під головуванням п. Міністра А. Ніковського — яка складалася головним чином з Представників Національної Ради і мала своїм завданням розробку проєкта основних законів Української Держави, себто повної Конституції. Така Конституція, — само собою розуміється, — могла бути санкціонована лише Народнім Представництвом. Рада Міністрів так на неї весь час і дивилася, та інакше й не могла дивитися вже з одного того, що при самому вступі своїм до праці — в квітні цього року — новий тоді Кабінет п. В. Прокоповича в деклярації своїй, підписаній всіма членами теперішньої Ради Міністрів, заявив: „Тепер наш народ може приступити до заведення на Украіні того ладу, якого йому треба, може відновити свою державність. Порядок на Україні повинен відповідати дійсним потребам її населення, його встановить Народнє Представництво — Парлямент, складений на підставі загального, рівного для всіх, безпосереднього, тайного та пропорціяльного виборчого права. Тоді ме зможе одна якась партія підбивати під себе всю людність.

Коли праця обох Комісій — моєї і п. Ніковського — була доведена до кінця, то Рада Міністрів в засіданні 1. жовтня ц. р. в складі Міністрів: В. Прокоповича, А. Ніковського, Е. Архипенка, І. Огієнка, С. Стемпковского, П. Красного, Керуючого Міністерством Внутр. Спр. М. Литвицького, Керуючого Міністерством Фінансів А. Маршинського, Державного Контрольора І. Кабачкова і В. о. Державного Секретаря Оніхімовського одноголосно ухвалила: „Слідуюче засідання Ради Міністрів призначити на 10. жовтня б. р.; на повістку цього засідання поставити законопроєкт Міністерства Внутрішних Справ про форму державного устрою та порядок законодавства Української Народньої Республики і про організацію Передпарляменту".

З цього викладу мого, в якім кожний рядок базується на безсумнівних офіційних даних, цілком ясно, що відносно законопроєктів Міністерства Внтурішних Справ не було в Раді Міністрів абсолютно н яких суперечок і вагань.

Що торкається законопроєкта про повну Конституцію, то для Ради Міністрів до останніх її засідань було цілком ясно, що сей законопроєкт, який можливо має велику вартість, повинен бути не менш уважно розглянутий Радою Міністрів, бо іменно проєкт повної Конституції повинна Рада Міністрів внести в Парлямент, як тільки він сконструється. Таким чином жадних протиріч і неконсеквентностей в цій справі по суті нема, і саме в такім вигляді, як я її тут виклав, справа була поставлена в тім засіданню Ради Міністрів 23-го жовтня, якого торкаються статті „Української Думки". На цім засіданні Рада Міністрів нічого нового не внесла і виключно лише підтвердила свою постанову 1-го жовтня. Правда, тут виявилося, що один з Міністрів — Міністр Народнього Господарства п. Е. Арипенко — змінив свій попередний погляд і настоював на тім, аби Рада Міністрів, в супереч власній постанові, приступила до розгляду законопроєкту, виробленого Комісією Ніковського-Білінського, але голос п. Архипенка так і остався одиноким. Міністри ні в якому разі не могли з ним погодитися, бо визнавали, що прийняти повну Конституцію Української Держави без Народнього Представництва значилоб узурпувати права народу і йти шляхом перевороту.

Так в чисто обєктивному викладі стоїть ця справа, і на цім можна поставити крапку. Я лише додам, що 1) законопроєкт про тимчасове Верховне-Управління і порядок законодавства в УНР., а також і про Передпарлямент вже прийняті Радою Міністрів і переслані на завтердження Верховної Влади і 2) що Рада Народніх Міністрів, згідно з своєю попередньою думкою, має в однім зі своїх найблищих засідань приступити до обговорення основного державного Закону УНР., складеного Комісією Міністра А. Ніковського, аби внести цей законопроєкт на розгляд органа Народнього Представництва.

Заступник голови Ради Народніх Міністрів

Міністр Внутрішніх Справ
Ол. Саліковський.

28. жовтня 1920 р.

Теорія і практика.

(Розвиток влади після виперття большевиків).

Московський большевицький уряд, числячись з одного боки з міжнародньою ситуацією, а з другого бачучи, що ідеєю державної самостійности глибоко перейняті всі верстви українського народа і громадянства, не виключаючи справжніх українських комуністів, проголосив самостійність Української Радянської Республики, призначив з Москви свій уряд на Україну з Раковським на чолі. Вже з гори можна було залишитися в переконанню, що й тут большевики обійшлися з правом націй на самоозначення так як повелися вони зі всіма иншими загально-людськими правами. Тисячі свідчень маємо, що Україна не мала й не має й тіни самостійности, тому ні одна верства українського народу, за цією московською самостійністю не пішла; навіть гурток українських комуністів старався вирватися бодай з організаційних лабет московського комунізму — „Комуністичної партії большевиків України" та утворити свою національну організацію — „Українську комуністичну партію". Але й цю спробу зустріла звичайна брутальність московського централізму: організацію всіми засобами стараноси ліквідувати.

Знайшовши собі якийбудь ґрунт для свойого панування по містах, большевики швидко впевнилися, що без українського села їх влада на Україні ефемерна, а прокласти дорогу до села можуть вони лишень через українську інтеліґенцію. Тому був один час, коли вони перестали нагально нищити українську інтеліґенцію, а почали її „переконувати". По всіх часописах пішла в один голос агітація з підкресленням переваги большевицького ладу над У. Н. Р., вказуючи, що ця система державного управління найкраще забезпечує державні й культурні інтереси українського народу [якраз ці інтереси в большевицькій теорії звуться „буржуазними предрадсудками" (забобонами)]. Ця агітація досягла найбільшого напруження підчас польського походу на Україну. „Не дурно такий видатний представник української культури, як проф. Грушевський прийшов до переконання, що тільки радянська влада може гарантувати незалежність України, не дурно вчорашній голова двох перших урядів Центральної Ради, вчорашній прибічник єдиного національного фронту Винниченко покинув Відень і перебравшись через Польщу, прибув до Москви, щоби під прапором комуністичної партії взяти активну участь проти польсько-петлюрівського походу. Писалося звичайно по московському в ч. 3. „Коміст а" — органі К. П. (б) У в статті: „Польское нашествіе і культурное возрожденіе Украини". Поруч з цією словесністю робилася реальна чисто московська політика. Народу, навіть пролєтарського, до голосу не допускають. Всі уряди від найбільшого до найменшого обсаджено шляхом призначення з гори, причому призначаються виключно кацапи. А як ставиться радянська влада до основи нашої нації селянина, можна бачити з програмової статті ч. 1. „Комуніст-а" під написом „Задачі партіи в ближайшій період". Сконстатувавши, що „селянин звик обходитися без міста за ці 3 роки", приписують своїм товаришам комуністам: „ми повинні бідняка (селянина) і середняка примусити переконатися (sic!) в могутности та незломности робітничої влади". Як робітники Пітера, Москви, насаджували комунізм в російській деревні „так донецький шахтер, катеринославський металіст, харківський паровізник, криворігський рудокоп можуть бути на Україні ударним кулаком". І далі: „Кожний робітник повинен знати, що хліб сам до робітника не прийде", але не через хоч яку-будь продукцію робітника, а „що хліб треба завоювати від кулака Херсонщини, Катеринославщини". А це, пише далі, найкраще можна виконати в союзі міського робітника з сільською голотою. Вираз „завоювання хліба" цілковито відповідає практичній політиці. З міських робітників складаються добре озброєні банди, котрі як державні органи, грабують український нарід, завойовують його добро. Мимо нечуваного опору з боку українського народу, всеж таки завойовники зібрали хліба, як оголошено в ч. 4. „Комуніст а" на Полтавщині 1.900.000 пудів, Харківщині 1.340.000 пудів, Донецька губ. (утворили й таку) 930.000 п., Херхонщина 5.350.000 пудів за червень місяць ц. р. В своїй праці на селі мають комуністи спиратися на „комітети незалежних селян". Щоби зрозуміти, які місцеві елементи правлять Україною, досить ілюструвати двома прикладами з Камянця. Голова Ревкому — Сідоренко — родом таки з Камянця, з Руських Фільварків, відбував за царя каторгу за просте душогубство. Командант міста, теж з Камянця, таки у Камянці відсиджував в арештантських ротах за якусь крадіж. Комісар університету — студент І. року богословського факультету і т. д.

Мимо всього сказаного, очевидно,

І сходять червоні зорі над сутінками віт.
І блисне сліпуче сонце, і запалають міста
[і села,
І зворухнуться серця одверті у золото
[му огні.
Приходьте до нас, у кого обличчя ве-
[селі,
Хто життя не шкодує у червоній борні!
Темні сили рідіють. Заженем їх у норі!
Розіпнемо на стінах, хто коритись не міг!
Хай покриють всю землю червоні пра
[пори
Лише той веселий, хто світ переміг!

Д. ЗАГУЛ.

Я кохаю...

Я кохаю кралю,
Що зродила сум, —
Білою стіною
березовий ліс
зачиняючи —

Так люблю — до жалю —
Жовтолистий шум;
Тліє наді мною
полумінь беріз
дотліваючи,
догоряючи...

О, моя панянко,
Стомлена, сумна,
Золотоволоса, —
я кохаю вас
не питаючи —
Марючи щоранку
Щастя пю до дна —
Хоч і не вдалося
звеселити вас
ані граючи
ні співаючи.

О. ОЛЕСЬ.

Три менти.

Тихше, тихше: ходять звірі,
Пють народню кров вампіри...
Нахиляйтесь,
Пригинайтесь:
Може мимо пройдуть звірі...
Тихше, тихше —
Хто це дише?...
Тихше... тихше...

Тихше, тихше: спять вампіри,
Нахиляйтесь,
Підкрадайтесь:
Як убиті спять вампіри...
Тихше, тихше —
Хто це дише?...
Тихше... тихше...

Гей, до зброї! бийте в дзвони!
Будьте смілі, як дракони!
Всіх гукайте,
Всіх скликайте —
Хай гудуть, як громи, дзвони...
Хто там ззаду? —
Кулю гаду!
Хто там ззаду?...

О. ОЛЕСЬ.

І де ми сили беремо?

І де ми сили беремо
Тягти віки своє ярмо,
Ворожі сльози утирати
І усміхатися крізь крати.
Свистять над нами батоги,
Списи залізні навкруги,
А ми в думках вітаєм волю
І тільки кривимось від болю.
Літа пливуть, а ми йдемо
І ярем дерево тремо,
Хоч до кісток ми шиї стерли,
І кращі спільники умерли.
Свистить батіг. Репить ярмо,
А ми убогі оремо...
Ні сліз, ні стону, ні слова —
В крівавих ранах вся розмова.
А очі наші, як огні,
А зорі тонуть в далині
І ждуть зза обрію ясного
Якогось дива неземного.

О. ОЛЕСЬ.

Із панських прихвостнів.

Із панських прихвостнів — рабів
Ми людьми з прізвищами стали,
І в голос прізвища сказали
Під зле сичання ворогів.
З своїх подертих сорочок
Ми прапор в темну ніч пошили
І кровю власною скропили
При тихім сяєві свічок.
Ми йдем до кращого життя,
Нам мрія шлях квітками вслала,
Однаково: потала, так потала!
Але назад немає вороття,..

ГРИЦЬКО ЧУПРИНКА.

Над колискою.

Нуж, моє серденько, спи несповитеє —
Вязнем з колиски не будь!
Спи хоч не шовком укрите, а свитою,
Та за убогість не гудь.
Виростеш — знатимеш, як твоя матінка
Гірко на світі жила,
Як над тобою, схилившись у затінку,
Дрібнії сльози лила.
Палко молилася перед „Скорблящою"
За беззахистне дитя,
Щоб поновилося долею кращою
Гірке сирітське життя.
Виростеш, — знатимеш, як сиротиною
Ти між чужими зросло!.
Батенька твого лихою годиною
З світу в могилу звело.
Виростеш, — знатимеш, ти, моя кри-
[шечко,
Батьків святий заповіт!...
Щоб там не стрілося, — доля, чи ли-
[шечко,
З ним твоя доля, твій світ.

П. КАРМАНСЬКИЙ.

Будеш повзти як черв....

Будеш повзти як черв під чоботом тирана
І цілуватимеш кулак, що бє тебе.

за прикладом пп. Грушевського та Винниченка, в очах яких большевизм за час їх перебування у Празі та Відні набрав рожевих фарб, знайшлася серед нас політична група, що покладала серіозні надії на большевиків. Це—українські есери. Майже всі вони залишилися в Камянці, працювали з большевиками, вели довгі пертрактації на тему федералізму та самостійности, пробували організувати українську комуністичну партію і т. п. Так було перших три тижні большевицької влади у Камянці. Несподіваний арешт В. Голубовича, а з ним мали арештувати пп. Григоріїва і Мицюка, примусив усіх останніх та і більшість с-рів (не говоримо про инших) розбігтися по селах та заховатися. Після цього почалося ніби витвережування цієї групи від захоплення комунізмом. Може тепер, коли довідаються про утечу Винниченка, у них не лишиться й тіни ілюзії що до комунізму. Але говорити зараз про цю групу, як групу демократичну, не можна Вона й досі стоїть формально на радянській плятформі, плятформі смертельно ворожій ідеї демократизму.

Поза есерами ніхто в камянецькій землі не мав ілюзій що до большевизму та радянства. Ціле населення міста всіх націй радо вітало українське військо, що увільнило його від большевиків. Селяне на заклик-наказ охоче дають своїх синів в армію У. Н. Р. Єсть приклади добровільного вступу до війська людей не українського походження. Створилася атмосфера найбільш сприятлива для міцної розумної організаційно-державної праці демократичного уряду.

На жаль те, що виказано до сієї пори владою на камянецькій землі, не показує, щоби ми вдячні під сю пору умови для державної праці використовували. Ні свій ні сторонній спостерігач не знайде розумного пояснення того, що у Камянці важнійші пости обсаджено есерами, тими самими, що устами своєї закордонної делєгації на чолі з Грушевським, підчас рижських переговорів перед усім світом за справжній Уряд України визнали уряд Раковського. Кожний розведе руками, коли дізнається, що в Камянці ось це вже тепер усунено з посади голову фінансової палати старого чесного Броєцького, а призначено на його місце молодого чоловіка комуніста по переконанням і в практиці п. Ів. Флоринського. Страшно українському громадянинові стає, коли місцеві люде з великою осторогою покажуть йому багато активних большевиків, що залишилися у Камянці. Здивовано та з болем здвигають плечима камянецькі діячі міського самоврядування та земств, без ріжниці партій та націй довідавшись з уст п. міністра внутрішніх справ О Саліковського, що нинішні Міські Думи та Народні (земські) Зібрання не то скасовано, не то розвязано, а проте, що утворено натомість, не могли довідатися, бо примірника закона у Камянці не знайшлося. Таке законодавство зневірює тих людей, що зараз раді віддати свої сили на службу Самостійній Українській Републиці. Є острах, що й село, що так радо зстріло увільнення його від комунії, може перейнятися зневірою, коли пічне читати ріжні відозви ріжних влад, що можуть хоч кого збити з пантелику. Попередня аграрна політика, що потопила українську державну справу, від якої відвертається наше селянство, знайшла собі признання в відозві п. Головного Отамана, в якій урочисто проголошується непорушність закона Директорії про землю. (соціялізація). А поруч з цим якийсь прифронтовий комісар по земельних справах, в патріотичному захопленню та вірі, що дійсно на цей раз будемо будувати українську державу, проголошує цілком инші прінціпи земельної реформи та землеволодіння на основах приватної власности.

З наведеного можна бачити, що з перших кроків державної відбудівлі не проведемо наперед до кінця продуманого реального пляну. Тут гадають, що всім лихам, які з цієї безпрінціпности та безсістемности випливають, можуть запобігти негайне оголошення конституції, яка точно зазначить, яку саме державу будуємо й основні прінціпи державного буття української Республіки та найскорше покликання законодавчо-контрольного державного органу, що перебрав би на свої плечі цілу відповідальність за буття й належну будівлю та розвій нашої державности. На цьому має зосередити всю волю все громадянство України. Дальші вагання чи навіть спізнення з цим не віщує нам нічого доброго.

М. А. К.

Памятайте про пресовий фонд „Української Думки"! Жертви проситься слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Української Думки"

„Майбутнє України — на морі".

В недавньому минулому німецький нарід, шукаючи собі майбутніх перспектив, через цісаря Вільгельма кинув клич: „Майбутнє Німеччини — на морях!" I от цей клич, що в дійсности був провідним в майбутньому німецької нації, пішов по цілій Німеччині, зробився близьким, зрозумілим і дорогим кожному Німцеви, який любив свою Вітчину. Не багато пройшло було з того часу, а вже далекий гуркіт гармат з німецьких кораблів болізним відгуком відкликався на „Британських островах", нагадуючи „Владичиці Морів" про фатальне „memento mori". А разом з тим німецька торговельна фльота, що завдяки виключній енергії народу, вже стала поважнійшим світовим фактором, один по другому, мирним шляхом, завойовувала економічні ринки, безконечно збільшуючи добробут цілої нації. Перемогою ворогів Німеччина, як Прометей, прикута знову до землі, до берегів, — але, — чи на довго?

В огні і бурі твориться Українська Державність, кращі сини України несуть своє життя для майбутнього любимої Вітчини. Алеж, чи складений вже гороскоп цеї майбутности, чи визначені вже всі шляхи, що ними поведеться українську націю вперед в державному життю! Звичайно, дуже важко в умовах дійсности, тверезо опреділювати преспективи майбутности Української Держави. Одначе історичний шлях, що вже його пройшов в минулому наш народ, дає багато для зрозуміння завдань будуччини. Червоною ниткою в минулому, завдяки географічному становищу України у Чорного Моря, проходить постійне змагання нашого народу володіти цим морем, бути його господарем. Оглянемось на старі часи — там князі руські ідуть походами по Чорному морю, далі епоха козаччини, — човнами криє хоробре лицарство це море, а далі, коли Московщина підбила під себе Український нарід і вона змагає до того, аби твердою ногою стояти на Чорноморському побережжю. Все і всюди почувається безупинне намагання господарювати на Чорному Морі, а через те і впливати на долю инших народів, що так, чи инакше привязані до Чорноморського басейну. I дійсно, в упадком Турецької Імперії, виключна монополія господарювання морем перейшла до Росії. Не було у неї конкурентів — Турeччина, Болгарія, Румунія, все це були країни за слабі і за бідні, аби мати змогу матеріяльно заволодіти Чорним Морем.

Тепер упала Російська Імперія, зявились до життя на руїнах Росії та переможеної Туреччини нові державні організми — Україна, Дін, Крим, Кубань, Грузія, Арменія, що безпосередно звязані з Чорноморським басейном. Повстає важне питання: комуж належатиме та історична місія, що здійснювала її Російська Імперія? Бо колиб Чорне Море було цілком відкрите, це питання вирішувалось би легко — це був би той хто є сильнійший з націй-переможців, хто має найсильнійшу фльоту. Алеж по природним умовам господарем Чорноморського басейну всеж буде хтось із народів, що оселюють його береги. I от, критично ставлючись до даних всіх цих держав, ми мусимо признати, що, обєктивно, їх найбільше є в України. Вона має більшість населення, найліпші порти і завдяки багацтву території — в майбутньому — найбільші матеріяльні ресурси. Отже, коли Росія вже уходить, на зміну їй може прийти одна лише Україна. Впливи, що їх мала Російська Імперія на держави Чорноморського басейну, силою обставин, в більшій, чи меншій степені, будуть належати до Української Держави. Цим отже зарані вирішується майбуйнє зближення України з славянськими сусідами, а далі, з иншими народами на Чорноморському побережжю. Але цей, політичний бік справи, виступить виразно лишень в процесі дальшого державного життя України. На даний час центр ваги є в будові самої держави і відбудові зруйнованої господарки країни. I коли кожньому є цілком зрозумілим те значіния, що має для народів вихід до моря, в нормальних умовинах державного життя, то ще більше мусить бути зрозумілою вага моря, морського транспорту, який лише один, при повному зруйнованню залізних шляхів, може вивести країну з її критичного стану. Одна лише будова Української Держави, що пляново зачнеться від Чорноморських берегів і піде гень до північних її кордонів, — має за собою реальну будуччину. Коло моря Україна сполучиться зо всім світом і війде в семю народів не як „парій", а як рівний з рівним. А прийде мирний час, і тоді для хліборобської України, що має збувати лишки збіжжа в инші країни, не залізничий, дорогий і тяжкий транспорт, а лишень морський транспорт забезпечити дальше вільний розвиток господарства. Отже, аби не бути в рабстві економічнім у націй, що володіють торговельною фльотою, Україна від разу мусить заводити свій лад і забезпечить розвиток його силою відповідної військової фльоти. Оце є одно із найперших завдань державної будови. I наш громадський обовязок поширити свідомість народу до ступня, щоб власний клич „Майбутнє України — на морі" знайшов такий-же відгук в цілій Українській Нації, як то було в Німеччині.

Перед нами щастя — тепле, глибоке аж до берегів, прекрасне аж до безконечности — Чорне Море. Будемо достойні цього, зуміємо взяти щедрі дари, що воно несе Українському Народови.

Тарнів, 25. жовтня 1920.

Михайло Білінський,
б. морський міністр.

Роситимеш берліг від вечера до рана
I проклинеш твій рід — свою сімю
[й себе.

Язик тобі присхне листком до піднебіння
I підлий страх раба скує у тобі біль.
Замкнеш на дні душі твій ад, твої
[терпіння
I сповідать їх меш лиш зимній пустці
[ціль.

Буйне твоє чоло похилить на коліна
Невиплаканий біль, безпомічна грижа.
Зигубиш твій талан, бо неміч і руїна
Тебе точитимуть, як точить крицю ржа.

I житимеш сліпцем у присмерках гнітучих,
Бо сонечко твоє заступлять хмари ос.
Будеш платити дань за дар квітків
[пахучих,
За віяння вітрів, за холод ранніх рос.

За твій собачий труд будеш як пес
[глодати
Кістки, що їх тиран покине зі стола.
I мусиш власну кров, своїх дочок
[оддати
На роскоші гнилим велителям села.

I даром слатимеш ридання Єремії
На судище глухих міняйлів душ в ярмі.
Сам Бог твоїх благань почути не зуміє,
Бо твій безсилий Бог умре в чужій
[тюрмі.

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ.

Пісня скиталця.

Був у мене край коханий,
Був у мене сміх румяний —
Був у мене рай!
Аж заграли барабани,
Принесла війна кайдани
На мій рідний край!

Мене гнали у чужину —
Кинув діти і дружину
У кроваву ніч —
Ах, де станув, бачив рани,
То кроравив край коханий
Під велику січ!

Ой кровавив у молитвах
На всіх полях, у всіх битвах
Під гуком гармат —
I нема кутка на світі,
Де-б не гинув в самім цвіті
Наш коханий брат!

Брат борець за волю згинув,
А ярма таки не скинув
На своїй землі —
Я остався на чужині,
На чужині, в пожарині
З пятном на чолі!

Стогне в муках край коханий
I пропав мій сміх румяний
I пропав мій рай —
Хожу, блужу, світом нужу,
Як те сонце в крузі кружу
Понад рідний край!

Гр. кат. Церков і „Нова Росія".

(Причинок до увільнення митр. А. Шептицького.)

Мабуть не всі галицькі Українці читали в 1917 р. голоси російської преси про освобождення Митрополита А. Шептицького із заслання. Тим то може й не без інтересу буде і тепер ще навести статтю одного з визначних юристів професора дорпатського університету, Вл. Грабаря Ця стаття засвідчує, як дивилася на акт насилля царської Росії краща частина російської суспільности і як повитала „іскуплення гріха" (такий напис носить допись) „Нова Росія". Стаття була поміщена свого часу (11. марта 1917) в „Современнім Слові", а вирізок її попався мені на днях в руки. А тепер даю слово авторови:

„Голова греко-униятської церкви Галичини, львівський митрополит гр. Шептицький, який довго мучився в незаконнім полоні, тепер освободжений розпорядком Тимчасового правительства і повертає у рідний край.

Ся вістка наповнить радістю серця всіх, в кім пристрасти не заглушили почуття справедливости.

Освобожденням голови галицької церкви з полону і заслання Нова Росія іскуплює ще один гріх своєї старої влади.

З точки права, арешт і заточення гр. Шептицького не мали найменшого узасаднення. Стара влада довершила акту вопіючого безправства. На такий акт не рішилися навіть німецькі воєнні власти. Голова церкви занятої ними і спльондрованої Бельгії, кардинал Мерсіє, остає на свободі і продовжує пастирськими посланіями кермувати своїми вірними.

Поведення старої власди з гр. Шептицьким було не тільки несправедливе — воно було й шкідливе.

Воно було шкідливе, як все те, що заводила та власть у занятій нашими військами країні, як хождий її крок в цивільній управі Галичиною. Їй, тій владі, ми завдячуємо розпад усієї нашої галицької епопеї.

Стара влада, в котрої очах пряме і незалежне від посторонних впливів виповнення поодинокими личностями свого горожанського обовязку являлось злочином, не могла миритися з поведенням митрополита.

Домагаючись від усіх рабського підлещування і покірливости, вона не могла миритися з тою самостійністю, з якою виступав голова церкви.

Світська власть сподіялась від нього зради державі, синод і епископ Евлогій — зради церкві.

Занявши Галичину, наша стара власть забагла відняти народови те, що йому найдорожше — його мову і його віру. Від митрополита вона сподівалась помочи в сьому ділі і благословення.

Як власть вона приказала зладити медаль з сміливою написю: „Отторгнутые насиліем — возсоединены любовію."

Бог судив инакше.

Методи нашої старої власти були гр. Шептицькому добре знані, і не міг він стати по її стороні, зраджуючи мову і віру своїх предків.

Але перед російським народом на сумлінню графа Шептицького нема ні гріхів, ні вини.

Не винен він, що — родившись в другій державі — остав вірний своїй країні і не забажав їй спроневіритись.

Не винен і в тому, що він, вірний син і голова греко-униятської церкви не забажав відречися від неї і підчинитися синодови і еп. Евлогієви.

Він тільки сповнив свій обовязок, навчаючи своє стадо не зраджувати рідного краю, не відступати від віри предків.

Сю вірність свому обовязкови почислила стара власть Росії в вину митрополитови. Полон і заслання його хай спадуть на совість нашептачів старої власти, гр. Владиміра Бобринського і еп. Евлогія.

Нова власть і в сім випадку не захотіла піти слідами старої. Освобождуючи із заслання митрополита Галичини, нова власть протягає руку помирення галицько-українському народови".

К. М.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

З польських справ.

За знесення превенційної цензури.

На засіданню польського сойму з дня 29. жовтня прийнято однодушно внесення пос. Лютославского в справі ухилення превенційної цензури, яке звучало:

1) Ухилюється розпорядження Р. О. П. в справі оголошування підчас війни вісток про військо і оборону держави.

2) Взивається правительство, щоби протягом 24 годин знесено превенційну цензуру в цілій державі.

3) Взивається правительство, щоби визначені владою адміністраційні кари, наложені на пресу, яких іще не виконано, знесено. Усі наложені після ратифікації рижського договору кари, мають бути звернені, та має бути установлена комісія перед якою попередньо засуджені могли би доходити звороту кар, о скільки наложено їх в супереч намірам декрету про превенційну цензуру.

4) Взивається правительство, щоби воно сейчас завісило надзвичайне розпорядження, на якому опирається почтова цензура приватньої кореспонденції і привернуло тайну слова. Внесення принято одноголосно.

Без церемонії.

Польська соймова комісія заграничних справ дня 29. жовтня ц. р. більшістю голосів приняла на внесення посла Чернявского слідуючу додаткову резолюцію: „Сойм заявляє, що проби сотворення окремого державного устрою Виленської землі, які йдучи поза потреби тимчасової адміністрації, не ведуть до получення її з Польщею, а натомість грозять нам міжнародніми комплікаціями і підкопують усталені рижським договором границі Польщі. Сойм взиває уряд, аби він протиділав спробам того рода, а на землях обнятих границею, усталеною рижським договором та занятих польськими військами, сейчас завів формальну польську адміністрацію, зеднуючи ці землі з Польщею ..

По завішенню оружя...

„Берлінер Тагеблят" доносить з Копенгаги, що після вісток з Ковля, сподіються там нового зміцнення польських військ на виленському фронті та наступів проти Литви на німецькій границі. Польська армія під Вильном має складатися з 7 дивізій. В Ковні числяться з опорожненням міста. Тому, що польські пересунення військ зміряють до відділення Литви від Німеччини, багатьох купців з Ковна, переважно Жидів і Німців виїхало до Німеччини. Литовське народнє зібрання утворило комісію, відповідальну перед кабінетом. На чолі тої комісії стоїть дотеперішний президент Народнього Зібрання. Латошське пресове бюро доносить, що Желіговскі наступає в напрямі Ковна. Місто евакуовано. Большевицька місія виїхала.

РІЖНІ ВІСТИ.

Польські дідичі проти земельної реформи на Україні.

З приводу привернення закону Директорії в землемельній справі, „Ржечпосполіта" пише:

„Потверджується вістка, що український уряд задумує зредукувати велику земельну посілість до 15 десятин, так принайменше голосять оповістки Петлюри. Конечною є тому інтервенція польського уряду в цій справі з огляду на інтереси польської людности (дідичів — Ред.), тимбільше, що тайний наш договір з Петлюрою гарантує пошанування польської великої земельної власности на Поділлю й Україні. На цих землях заховується населення супроти Поляків досить прихильно, а тільки український уряд нераз явно підбурює проти нас. Вістка немовби польські війська мали 2. листопада вицофатися за лінію Збруча походить тільки з українських жерел і польські власти її не потверджують".

Належить надіятися, що польські дідичі розпічнуть велику кампанію проти переведення земельної реформи на Україні, до якої будуть намагатися втягнути і польський уряд.

Конфіската скарбу ірляндської републики.

Як доносять з Льондону, в Деблині викрито підчас ревізії скарб золота, ірляндської републики і сконфісковано його.

Японці обсаджують китайське побереже.

КБ. доносить з Москви: Японські війська обсадили кілька місцевостей над китайським побережем. Побоюються скріпленої експанзії зі сторони Японії.

Латвія заперечує.

Латишське пресове бюро подає: Президент міністрів Маєрович заявив представникам преси, що чутки про співучасть Латвії з Вранглем видумані в ціли викликання нових конфліктів. Правительство Латвії як і инші новоповсталі держави, розуміє добре, чим загрожують йому взаємини з Вранглем.

Прилучення Бесарабії до Румунії?

По донесенням з Парижа представники Англії, Франції, Італії і Японії мають підписати договір в справі прилучення Бесарабії до Румунії.

Операції червоної армії на півдні.

„Роста" доносить, що совітські війська очистили побережя Азовського моря і заняли міста Бердянськ і Маріюпіль.

З Ради Союза Народів.

З Брукселі подають, що Рада Союза Народів полагодила внески, предложені у звітах в справі статуту Вірменії та округів Еупен і Мальмеди як також в справі репатріяції полонених.

Відложення ратифікації мирового договору для Мадярщини.

По донесенням „Тамп а" речинець ратифікації договору в Трінон продовжено для Мадярщини. Ця концесія викликала в мадярських колах живе признання. Її вважають новим доказом оглядности союзних держав супроти Мадярщини.

Вандервельд за соціялізацією.

Бельгійський міністер Вандервельд — як доносить ПАТ. з Парижа — виголосив промову, в якій заявив, що суспільні реформи, які переводить уряд, є тільки мінімальною програмою. Дальшим завданням уряду буде забезпечення праці перед капіталом та переведення соціялізації. Обговорюючи військові справи заявив міністер, що супроти розоруженої Німеччини не належить управляти зачіпної політики. Бельгія потребує озброєного народу в цім значінню, аби кождий горожанин мав кріс для оборони своєї вітчини.

Спомини з перед двох літ.

(29. і 30. жовтня 1918 р.)

Дня 29 жовтня 1918 р. перед полуднем зайшов до мене в канцелярію адютант австрійської команди міста М. на Україні і дав мені прочитати телеграму начальної команди австро-угорських військ в якій приказано було негайно перевести голосування серед усіх військових частин, чи жовнярі бажають, щоби Австро Угорщина остала на дальше цісарсько-королівською державою, чи щоби перемінено її на републику. Я прочитав телеграму, підписав, та обіцяв дати письменну заяву, як тільки довідаюся про думку мого нечисленного персоналу. В кілька хвилин опісля зайшов я до стаційної команди і побачив на столі готову вже депешу — відповідь, яку без нічийого порозуміння написав стаційний командант полковник, з походження Чех. Зміст депеші був заявою найвірнійшого привязання і підданства цісарови Карлови Старий полковник бігав поіритований по комнаті і викрикував: „Певно, кому з вас треба Австрії; маю тут самих Чехів, Українців, Поляків, Мадярів, де їм в голові Австрія, кождий хоче своєї держави"! Я не хотів ще більше дратувати полковника, врешті тою бачив, що се вже ніщо не поможе. вийшов з канцелярії усміхнувшис до свого товариша Чеха, На вулиці почув я з противного берега Дністра оклики: „Eljen a republica!" — Це голосували Мадяре.

Вечером цього дня пішов я в театр. По виставі підчас забави прийшов до мене дижурний старшина зі штабу дивізії, яка стояла в цім місті і шепнув мені на ухо, що 5. стрілковий полк (Словінці й Італійці) заарештували в ночі цілий штаб 25. корпуса і рабують та палять військові магазини. Вістку цю подав я Українцям, зібраним в театрі і вони прийняли кінець австро-мадярського панування з великим вдоволенням.

Слідуючого ранку заїхав на стацію товаровий поїзд із Жмеринки. В кількох вагонах сиділи штабовці 25. корпусу, між ними також ексцеленція Гофман, командір корпусу. Усі старшини були вже без відзнак. Зревольтовані жовняри повідривали усі старшинські відзнаки.

На вулицях міста почали збиратися гуртки жовнярів з червоними або національними ленточками на шапках, в більшій части без підстаршинських відзнак.

Співи національних пісень, оклики на славу нових національних держав, проклони на Австрію чути було на кождім кроці. Товпа провокувала на кождім кроці старшин, здирали з шапок відзнаки і відрізували звіздки.

Почалася революція австрійських народів. Настав кінець австро-угорської держави.

Д. З.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Телеграми польської телеграфічної агенції (ПАТ)

Нема перемиря на українському фронті

Відень. УПБ. доносить з Тарнова: Супроти инакших звідомлень констатується, що перемиря на українському фронті не заключено. Українські війська посуваються на лінії Жмеринка Одеса. Осягнули залізничу стацію Рудниця. За місто Брацлав над Богом йдуть боротьби.

Відложення ґданської справи.

Ліон. Радіо. Рада Ліґи народів відложила полагоду ґданської справи аж до засідання в Женеві.

Німецьке відшкодування.

Париж. КБ. Конференція амбасадорів постановила, що Німеччиниа яко відшкодування за воєнні кораблі затоплені в Скапа Фльов має дати 83.000 тон доків і пристаневих кораблів.

Анґлія не обіцяла помочі Бельґії.

Льондон. Авас. Льойд Джордж у відповіди на запит в справі відносин до Бельгії заявив, що Англія не обіцяла помагати Бельгії на випадок колиб Німеччина знову напала на неї.

Страйк ґірників в Анґлії.

Льондон. „Авас" Референдум ґірників відбудеться 2. листопада. Договір заключений між власниками фабрик і ґірниками містить взаїмні зобовязання до співпраці над збільшенням продукції вугля.

Французько анґлійське непорозуміння.

Берлін. „Берл. Цтґ. ам Міттаг" доносить з Парижа: Французьке правительство відповіло на англійську ноту в справі зречення зі сторони Англії привілею, випливаючого з 18. уст. версальського договору, що Франція обстоює своє становище, що 18. уст. договору має остати в силі і що Англія не має права змінювати його.

Експозе німецького міністра загр. справ.

Берлін. КБ. На вчерашньому засіданню союзного сойму виголосив експозе міністер загр. справ д-р Сімонс. Бесідник жалує, що всі переговори з Польщею дали такий малий вислід. Зазначив, що Гданськ є німецький і позістане німецьким. Обговорив прикре положення Німців в коритарі, переговори з Польщею в Парижі і Варшаві, котрі мають довести до управильнення німецької справи в коритарі, і зазначив, що також справа управильнення водної і воздушної комунікації мусить бути полагоджена. Управильнення загальних економічних питань з Польщею спричинить Німеччині в кождому разі великі трудноші. Закиди німецьких народовців iзза гор. Шлеська відкидає міністер, бо правительство не могло уживати насилля супроти Польщі. З Гор. Шлеська творити самостійну державу не було би порадне, бо така держава була би забавкою в руках усіх великих держав. Найлінше дати Гор. Шлеськови конституцію, гарантуючу йому злуку з Німеччиною. Насилля зі сторони Поляків є на дневному порядку. Репресії в Німеччині, як пр. розбивання польських зборів зашкодили би німецькій ідеї. Міністер остерігає перед таким поступованням. Щодо Литви, то iзза обсади Вильна іскра грозить кождої хвилі вибухом воєнної пожежі. Коли прийшло би до війни, тоді Німеччина могла би бути лишень невтральною і певно такою буде. Що до російського питання, то по досвідах останніх днів, Німеччина мусить докладно приглядатися людям котрі яко російські представники приїздять до Німеччини. Німеччина признає совітське правительство таксамо, як передше, але поводиться взагалі вижидаючо, таксамо як супроти Вранґля і инших самостійних російських правительств, але слідить дуже уважно їх змагання.

Малий фейлетон.

З дороги життя.

Казка листопадової ночі.

Зимна листопадова ніч. Метелиця. В хаті темно. Вітер плаче в димарі, потрясає кришу, ридає, виє і ломиться край хати! А недалекий ліс гуде дрожить і гнеться під вюгою.

В хаті проснулись діти. Лежать мовчки, вдивившися в темінь. Слухають, зітхають.

А з далека від темної ночі, від лютої бурі несеться придавлене, розпучливе голосіння. Пронеслося. Завмерло. І знов...

— Хтось кличе — каже трівожно батько.

Ніхто йому не одвічає.

— Ось знов. Чуєш, жінко? Неначе людський голос.

— Спи — нерадо відповідає жінка — се вітер.

— Страшно...

— Се лиш вітер. Збудиш дитину...

Дитина підіймає головку: Я чую, чую хтось кличе: Ратуйте!

І справді. Вітер втихає, а під вікном чути розпучливе ридання.

— Мамо, може знов на кого напали розбійники з крісами...

— Не плети нісенітниць — сердито перебиває мати. Се голодний вовк виє в лісі. Як не будеш спати, він зїсть тебе...

Мовчанка.

— Жалко душі — каже ґазда.. Я піду.

— Лежи... Яке тобі діло?

Скрипнули двері. З другої світлиці увійшов дідусь.

Що ви тут бурмочете? Спать не даєте нікому. Хто в таку негоду по лісі ходить. Всі дома сидять. І ви сидіть тихо і благословіть Бога, що при життю остали, що оден стіг нам ще лишили, що криша над головою і під хатою вірна собака.

А ти взяла би краще дитину і казкою забавила..

Встала молода мати з постелі, взяла до себе дитину і тихо монотонно стала говорити:

...Була така сама зимна листопадова ніч, як вони виходили. Йшли з крісами в руках і з твердою вірою, що збудують нове життя на своїй рідній окрівавленій землі...

— За правду пролита кров не йде ніколи на марне — перебив дідусь. Скрипнув дверми і вийшов зі світлиці

. . . .

А під вікном вітер плакав, ридав, бив об замерзлі шиби і стогнав: Ратуйте!

Тиберій Горобець.

НОВИНКИ.

— **„Два концерти".** З приводу гостини Української Республиканської Капелі в Варшаві написав відомий польський композитор і теоретик Станіслав Невядомскі в варшавській „Жечпосполіт-ій" до волі невибагливий фейлєтон п. з. „Два концерти„ („Жечп. ч. 128.) Очевидно ніхто не звертав би уваги на той фейлєтон колиб не... підпис. Бо те, що вільно ґвзетярському шмокови, який українського жовніра пошанує епітетом „Hryć Kałamoniak", або оповідатиме про те, як то Українці „розстріляли маленького хлопця прямо для забави" і т. п. а все те з приводу Концерту Української Републиканської Капелі в Варшаві, це рішуче не личить композиторови... навіть, як є він фейлєтоністом „Ржечпосполіт-ої".

— **Школа землемірів (ґеометрів).** При промисловій школі у Львові отвирається школа землемірів, до якої приймають: на приготовляючий рік учеників з покінченою IV. клясою середних шкіл, на I. рік з покінченою VI. клясою середних шкіл, по зложенню вступного іспиту. Вписи від 3. до 5. листопада в будинку Промислової школи, вул. Снопківська (кінцева стація трамваю KD). Звертаємо увагу родичів і опікунів молодіжи, аби вписували свої діти до цієї школи тимбільше, що дає вона дуже гарне забезпечення.

— **Головна оселя бачванських Українців** Бачкерестур, дістала урядову назву „Руський Керестур", і зроблено її осідком великих ярмарків в Бачці.

— **Важне для еміґрантів.** Польський еміґраційний уряд оголошує обіжник до старостів з наказом видавати пашпорти еміґрантам за океан найдалі до 7 днів, при чому вони прибиватимуть печатки: „Пашпорт важний по одержанню віза еміґраційного уряду". По віза треба зголошуватися до еміґраційного уряду у Варшаві при вул. Єрусалимські Алеї ч. 56., при чому треба мати доказ, що еміґрант має корабельну карту з Америки, або куплену в Варшаві.

— **Розправа проти таборових гієн.** В Перемишлі розпочалася дня 26. ц. м. розправа проти підпор. Едмунда Ротенберґа, Мартина Модлінґра, Ромуальда Балуцінського, серж. Яна Жаборняка, Антона Колодія, Еміля Хаеса і рядовика Гедані Вайнберга. Акт обжалування закидує обжалованим, що вони продавали з провіянтового маґазину табору полонених харчі, допускалися обману і крадіжей. Розправа потріває кілька днів.

— **Новий костел у Львові.** На площі між вул. Дверніцкого і Снопківською — як пише „Слово Польске", має станути новий памятковий костел, як символ вдячности Богу за спасення Львова від „української інвазії".

— **Дирекція залізниць у Львові** оголошує: В ночі в 2. на 3. листопада аж до дня 10. листопада 1920 включно здержується отсі поїзди:

1) на шляху Львів — Ряшів — Краків особовий поїзд ч. 27 (відїзд зі Львова 7·40) і ч. 28 (приїзд до Львова 21·25),

2) на шляху Львів—Ряшів особовий поїзд ч. 22 (відїзд зі Львова 17·05) і ч. 21 (приїзд до Львова 16·55),

3) на шляху Львів—Стрий особовий поїзд ч. 1711 (відїзд зі Львова 7·45) і ч. 1714 (приїзд до Львова 17·35),

4) на шляху Лвів—Самбір особовий поїзд ч. 2113 (відїзд зі Львова 13·30) і ч. 2114 приїзд до Львова 10·55) і

5) на шляху Львів—Белзець особовий поїзд ч. 2212 (відїзд зі Львова 8·10) і ч. 2213 (приїзд до Львова 16·20).

Почавши від дня 3. листопада 1920 аж до відкликання поїзд, що курсує між Львовом і Щирцем, виїзджатиме замість о год. 13·45, в годину пізніще, значить о год. 14·45.

— **Клопоти „комісії оборони Львова".** Як пише „Курєр Львовскі", оноді відбулося у львівськім маґістраті при участи президії міста засідання „комісії оборони Львова", на якім бесідники жалувалися, що Варшава за мало дбає про „найважнійшу пляцуфку польськости на східних кресах", наслідком чого місто находиться „в стані загального упадку". Між иншим стверджено великі недомагання Львова під оглядом комунікації, телеграфів і телефонів та справи відбудови, яка „стоїть на мертвій точці". „Кур. Львовскі" пише дальше: Генеральний делєгат за мало займається долею міста. Засідання скликує до Кракова, кладучи на це місто головний натиск. В останніх часах тихцем поділено технічну секцію намісництва і перенесено до Кракова 200 урядників Поляків.

— **За навчанням німецької мови у Франції.** Бувший президент Франції Поанкаре заявився в „Тампі" за навчанням німецької мови. Він виступив проти поширеного у Франції погляду, що студіовання німецької мови є непатріотичним ділом і вказав на це, що як для справжнього відзискання Ельзасу і Льотарингії так для успішної політики Франції в областях Сари і Рену знання німецької мови є конечне. Це потрібне також у ще більшій мірі для навязання торговельних зносин між Францією і Німеччиною.

З літератури і мистецтва.

„Мистецтво", літературно-мистецький тижневник відділу мистецтва Народнього комісаріяту просвіти – Київ 1919. Том II. Зшиток за липень ч. 5 і 6. Зміст: В Чумак: На кордоні останнім. В. Ярошенко: Луни. О. Слісаренко: Царівна Останнього. Павло Вірин: Покликання (драм. нарис). М. Лебединець: Вперед брати! К. Поліщук: Фраґменти життя. М. Проскурівна: Перед жнивами. В. Елланський: До проблєму пролєтарського мистецтва. М. Бурачок: О. О. Мурашко (перша характеристика). Я. Тухенгольд: Пейсаж у французькому малярстві. С. Віче: Портрети пролєтарських поетів (Іван Роговенко). К. Лавріновнч: На хвилях життя. В. Ч. Бюро пропаґанди Всекурліткому. (Звіт українських секцій). Хроніка (Письменство і Мистецтво). Бібліоґрафія. За редакційну колєгію відповідає Михайло Семенко. Журнал друкується в 4000 приміників на кращому папері, нумерованих. Журнал гарно ілюстрований творами пок. О. О. Мурашка, та стилевими заставками пок. Г. Нарбута. Крім цього, як ілюстратори працюють в ньому малярі М. Жук і А. Петрицький. Ціна прим. 15 карб.

20 000-літний портрет? В Кольомбіє в департаменті Ек віднайшов М. Мае мабуть найстарше, відоме до тепер, зображення людини з портретними признаками. Находку передано паризькій Академії Наук. Мущина, який повинен був жити в допотопну епоху, значить перед яких 20.000 літ, зображений тут рисунком на камени в профілю, одягнений в звірячу шкіру.

Траґедія драматурґа. На днях арештовано в Монахові славного німецького драматурґа Георґа Кайзера під замітом... найпростійшої в світі крадіжі, зглядно самовільного розпоряджуванняся чужою власністю. Арештовано його на передодні премієри його драми п. з. „Европа", яка мала відбутися в берлінському театрі. Самозрозуміло, що того рода закид проти письменника, якого гонорарі і тантієми роблять його найбогатшим з поміж німецьких письменників, при усій його слушности, можна пояснити тільки умовим станом перепрацьованого письменника, який довів його до границь відповідальности.

Гостинні виступи театру „Бесіди" в Станиславові. Артистична дружина театру „Української Бесіди" виізджає в падолисті ц. р. на чотири вистави до Станиславова. Вистави ці будуть відбуватися в салі Музичного Т-ва ім. Монюшка в днях 8. 9, 10. і 11. падолиста.

Виставлені будуть три пєси Володимира Винниченка, а саме: Панна Мара, Молода кров. Чорна Пантера і Білий Медвідь та Мих. Старицького „Ой не ходи Грицю".

Крадіж картини Джіотта. З віллі Борджезе викрали невисліджені злочинці картину Джіотта, зображуючу Богородицю з Ісусом та двома святими. Картину оцінено на кільканайцять міліонів лірів.

Оповістки.

Второк, 2. падолиста 1920.

Сьогодня гр.-кат: Артемія влмч. — правосл.: Артемія. — римо-кат.: Задушний день.

Завтра: гр.-кат.: Прп. Іляріона В. — правосл.: Іляріона Вел. — римо-кат.: Губерта Е

Поминальне Богослуження за бл. п. інжінера Заячківського Стефана відправиться в церкві св. Юрія дня 2. падолиста о год. 8·30 рано. 424 1—1

ЛИСТУВАННЯ

(Запити і відповіди.)

Сотник арм. Павленка **Павло Зиман** хай внесе сейчас подання о звісну йому посаду — Д-р Кучер. 1—3

Влодку в Тухолі, що з Тобою, дай знак життя. Сюнко 2—2

Хто знає що про **Стефана Боєчна**, зі Стінки пов Бучач, якого взято ще 1914 р. з підводою до Росії, буде ласкав повідомити уряд парохіяльний в Порховій, п. Золотий Потік. 423 1—2

Видавець: Олександер Евген Костик. З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Відповідальний Редактор: Степан Чарнецький.